

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN DERSLERİNDE HAVA OLAYLARI KONUSUNA YER VERME DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Nilüfer OKUR AKÇAY*, Medera HALMATOV**, Samet EKİN***

Alındı/Received: 04.09.2018

Düzeltildi/Revised:20.12.2018

Kabul Edildi/Accepted: 31.12.2018

Özet

Erken çocukluk dönemindeki çocuklar meraklı, araştırmacı, hayal güçleri kuvvetli ve sorgulayıcıdır. Çocukların bu yöndeki gelişimlerini desteklemek, fen bilgisine ilişkin sağlam temeller oluşturmak amacıyla; onlara araştırabilecekleri, meraklarını giderebilecekleri, neden-sonuç ilişkisini görebilecekleri, çeşitli fikirler öne sürerek tahminlerde bulunabilecekleri fırsatlar verilmelidir. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin hava olaylarıyla ilgili (kar, yağmur, dolu, sis, çiy, kırağı) mevcut fikirlerini ve algılarını tespit etmektir. Özellikle çocukların çevrelerinde gerçekleşen olaylara karşı merak edip soru sormaları karşısında okul öncesi öğretmenlerin karşılaştıkları bu sorulara karşı bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Bu araştırmanın örneklemini 2015-2016 bahar döneminde Ağrı il merkezinde görev yapan 44 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgiler formu ile açık uçlu sorulardan oluşan anket kullanılmıştır. Elde edilen veriler yüzde ve frekans olarak verilmiş olup ayrıca betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Yukarıda tespit edilen sonuçlara göre, okul öncesi öğretmenlerinin hava olayları ile ilgili etkinliklerinin sınırlı olması, ön lisans programından mezun olan öğretmenlerin fen etkinliklerine fazla yer vermediği düşüncesindeyiz. Araştırmanın sonucunda, okul öncesi öğretmenlerinin hava olayları ile ilgili yanlış bilgilere sahip oldukları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, Hava olayları, Fen eğitimi.

INVESTIGATION OF THE LEVELS OF PLACEMENT WEATHER EVENTS IN THE PRESCHOOL TEACHERS' CLASSES

Abstract

Early childhood children are curious, exploratory, imaginative and questioning. In order to support the development of children in this direction, to create solid foundations for Science knowledge, opportunities should be given to them where they can investigate, find out their curiosity, see the cause-effect relationship, and make predictions by suggesting various ideas. The purpose of this research is to determine the ideas and perceptions of preschool teachers on weather events (snow, rain, hail, fog, dew, frost). In particular, children should be aware of these questions that pre-school teachers face in response to inquiries about the events happening in their surroundings. The sample of the study is 44 preschool teachers in 2015-2016 spring period in Ağrı city center. As data collection tool was used questionnaire composed of open-ended questions with personal information form. The obtained data are given as percentages and frequency also analyzed by using the descriptive analysis method. According to the results determined above, we think that the weather events of pre-school teachers are limited and that the teachers who graduated from the associate degree program do not give much room to science activities. As a result of the study, it was found to have incorrect information about weather events of the pre-school teachers.

Keywords: Preschool, Weather events, Science education.

* Doç. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, nilokur-7@hotmail.com

** Dr. Öğr. Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, mederahalmatov@gmail.com

*** Arş. Gör., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, ekinsamet@gmail.com

1. GİRİŞ

Okul öncesi eğitim, çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin çevre imkânları sağlayan ve onları ilköğretim programına hazırlayan bir öğretim basamağıdır. Fen kavramı; bireyin doğal çevresindeki işleyişi ve düzeni planlı bir çalışmayla inceleme, araştırma, deneme, onları yeni bağlantılar içine ayırma-bütünleştirme süreci ve bu yolla elde edilmiş güvenli bilgilerin tamamı olarak ifade edilebilir (İflazoğlu, 2000). Okul öncesi dönemi, çocukların temel kavramları ve bilimsel süreç becerilerini kazandıkları bir dönemdir. Çocukların bu dönemde yaşadıkları tecrübeler, bilginin temel taşları olarak nitelendirilen kavramların kazanılması için gerekli ortamı oluşturur. Çocukların bu kavramları gündelik hayatlarında yapılandırarak kullandıkları gözlemlenir. Bu dönemde çocuklar matematik ve fen eğitimi için temel olan kavramları kazanarak kullanmaya başlarlar. Okul öncesi dönemde kazanılan bu kavramlar, sonraki yıllarda soyut bilimsel kavramların kazanılmasında önemli bir rol oynar (Kamay ve Kaşker, 2006).

Erken çocukluk dönemindeki çocuklar meraklı, araştırmacı, hayal güçleri kuvvetli ve sorgulayıcıdır. Çocukların bu yöndeki gelişimlerini desteklemek, fen bilgisine ilişkin sağlam temeller oluşturmak amacıyla; onlara araştırabilecekleri, meraklarını giderebilecekleri, neden-sonuç ilişkisini görebilecekleri, çeşitli fikirler öne sürerek tahminlerde bulunabilecekleri fırsatlar verilmelidir. (Aktaş- Arnas, 2003, s. 42). Çocuğun doğal çevresini bitkiler, hayvanlar, hava, toprak, su gibi canlı ve cansız varlıklar içerir. Karın ve yağmurun yağması, suyun donması, hayvanların yaşamı, bitkilerin yetişmesi, arabaların hareketi, saçlarının uzaması, gece gündüz oluşumu gibi gündelik hayatın içinde olan ve gözlenebilen birçok olay çocuğun merakını artırarak onu soru sormaya teşvik eder. Çocuğun erken yaşlardaki bu merakı fen eğitiminin temelidir (Taş, 2010).

Birçok günlük etkinlik fen eğitimi kavramlarına odaklanma ve öğrenme konusunda çocuklara fırsatlar sağlar. Bardağı ters çevirdiğinizde suyun neden aşağı doğru döküldüğü, rüzgârın yaprakları hareket ettirmesi gibi birçok günlük yaşantı çocuklara ‘neden’ sorusu sorularak; çocukların dikkatini çekmek ve öğrenme için fırsat haline dönüştürülebilir (Ashbrook, 2003). Çocuklar için fen eğitiminin amacı etraflarındaki dünyayı anlamalarını ve olayların fark etmelerini sağlamaktır (Tu ve Hsiao, 2008).

Okul öncesi dönem çocukları, çevrelerinde gerçekleşen olaylara karşı öğrenmeye açıktır (Aral, Kandır ve Can, 2001; Aktaş, 2007; Dursun, 2009). Eliason ve Jenkins’e (2003) göre fen yaşamımızın bir parçasıdır ve özellikle günlük planda yaşam ile ilişkilendirilerek çocukların anlayabileceği ve ilgi duyabileceği şekilde fen eğitimine yer verilmelidir. Bu noktada, okul öncesi eğitim kurumlarında nitelikli fen etkinliklerinin planlanması ve uygulanması gerekmektedir. Çocukların bütün gelişimsel alanlarının desteklenebilmesi ve uygulanan fen etkinliklerinin eğitsel bir değerinin olabilmesi için fen eğitiminin amaçlarının öğretmenler tarafından iyi bilinmesi ve doğru eğitim yöntemleri kullanılması önemlidir. Önemli olan fen ve doğa bilimleri ile ilgili bilgilerin çocuğa aktarılması değil, çocuğun fen ve doğa olaylarını aktif bir şekilde öğrenmesidir (Genç Kumtepe, 2011).

Okul öncesi dönemde bulunan çocuklar çevrelerinde olup biten olaylara karşı oldukça ilgili olduklarından çokça soru sorma eğilimi göstermektedirler. Özellikle okul öncesi öğretmenlerinin karşılaştıkları bu sorulara karşı bilgi sahibi olmaları gerekmektedir (Akçay ve Halmatov, 2016). Okul öncesi dönem çocuklarına bir yandan fen ve doğa ile ilgili kavramlar kazandırılırken, diğer yandan da problem çözme, bilimsel ve çok yönlü düşünme gibi temel özellikler kazandırılmaktadır (Güler ve Bıkmaz, 2002). Çocukların erken dönemde gelişim özellikleri dikkate alındığında verilecek çevre eğitimi, çocukların bilişsel gelişimlerine (sorgulama, keşfetme vb.) katkıda bulunurken, aynı zamanda

okul öncesi dönemdeki fen eğitimine yönelik olumlu tutum geliştirmelerine olanak sağlayacaktır(Taşkın ve Şahin,2008).

Bu doğrultuda okul öncesi öğretmenlerine büyük görevler düşmektedir. Özellikle çocukların çevrelerinde gerçekleşen olaylara karşı merak edip soru sormaları karşısında okul öncesi öğretmenlerin karşılaştıkları bu sorulara karşı bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Söz konusu olaylardan biri de şüphesiz hava olaylarıdır. Hava olayları çocukların günlük yaşamda devamlı karşılaştıkları bir olaydır. Fen etkinliklerini hava olaylarına aşina olan çocuk sebeplerini de bilmesi gerekir. Eğer öğretmenler hava olayları hakkında gerekli bilgileri etkinlikler ile vermez ise çocuk bu bilgidan mahrum kalacaktır. Okul öncesi öğretmenini öncelikle çocuğun merak duygusunu geliştirerek, öğrencinin deney ve etkinliklere katılmasını sağlamalıdır. Hava olaylarıyla ilgili düzenlenecek olan birçok etkinliğin somut materyallerle öğrencilere yaptırılması onları fene karşı ilgili, hava ve doğa olayları hakkında bilgili yetişmelerini sağlayacaktır.Soyut ve karmaşık olan fen kavramlarının, anlamadan çok, ezbere dayanılarak öğrenildiği, öğretildiği ve genelde fene karşı olumsuz bir tutumla yaklaşıldığı düşünüldüğünde, okul öncesi dönemdeki bireylerin olumlu bir tutumla gelişmelerine yardımcı olmak gerekir. Bu, onların doğada olan biten olaylar ve kavramlar arasında mantıklı ilişkiler kurmalarına; aynı zamanda, günlük hayatta karşılarına gelebilecek birçok probleme daha bilimsel açıdan yaklaşma becerisi kazanmalarına da yardımcı olacaktır (Şahin, 1998).

Doğa olayları veya hava olayları ile ilgili yapılan bazı çalışmalar incelendiği zaman çocukların bu konularda ya eksik olduğu görülmektedir ya da yeni şeyler öğrendikleri görülmektedir. Valanides ve arkadaşları (2000)'nin yaptığı çalışmada çocukların gece-gündüzün oluşumu ve Dünya ile Güneş'in şekilleriyle ilgili kavramsal algılarını 5-6 yaşındaki 33 çocuğa yarı yapılandırılmış görüşmeler uygulanmıştır. Çalışma sonunda çocukların birçoğu Dünya'nın hem Güneş hem de kendi etrafında dönmesine şaşırmıştır. Bu çalışmayla astronomiyle ilgili kavramların okul öncesi müfredatında yer almasının çocuklar için olumlu sonuçlar oluşturacağı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sadece gece-gündüz kavramı değil farklı kavramların da çocukların bilişsel beceri ve gelişim özelliklerine göre okul öncesi eğitimde yer alması gerektiği belirtilmiştir. Bu çalışma, çocuklar her ne kadar gece ve gündüzü sürekli görseler de ne olduğunun tam anlamıyla farkında olmadıklarını kanıtlar niteliktedir.

Ayrıca Akerson ve Buzzelli (2007)'nin yaptığı çalışmada erken çocukluk dönemi aday öğretmenlerinin bilimin doğası hakkındaki görüşleri ile onların bilişsel gelişim düzeyleri ve kültürel değerleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Yapılan çalışmada öğretmen adaylarının bilimin doğası hakkında yanlış bilgilere sahip olduğu bulunmuştur. Yani öğretmen adaylarının doğa olayları hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları onların öğretmenlik mesleğini uygulamaya başladıklarında çocuklara da aktarım problemleri yaşayacakları anlamına gelmektedir.

Öğrencilere hava olayları ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiği zaman Saçkes ve arkadaşları (2010) dört-altı yaşındaki çocukların yağmurun oluşumu ile ilgili anlayışlarını açıklamak ve bu konuda yaş grubu nedeniyle ortaya çıkan farklılıkları araştırmak amacıyla araştırma yapmıştır. Çalışma sonucunda yaş grubu arttıkça yağmurun oluşumu ile ilgili çocukların nedensel açıklamalarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bulgular doğrultusunda, okul öncesi kurumlarında yağmur döngüsü ile ilgili etkinliklerin yapılabileceği ve bu kavramın çocukların eğitiminde yer alacağını düşündürmüştür.Kıldan ve Pektaş (2009), erken çocukluk döneminde fen ve doğa ile ilgili konuların öğretilmesinde okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin görüşlerinin belirlemek amacıyla Kastamonu il merkezinde bir araştırma yapmıştır. Çalışma sonucunda, mevcut okul öncesi eğitim programındaki (2006 programı) hedef ve kazanımların yeterli olduğu, programın fen ve doğa ile ilgili konuların öğretilmesini içerik olarak desteklemesine karşın ve çocukları gelecekteki yaşantısına ve öğretim hayatına yeterince hazırlamadığı tespit edilmiştir. Ayrıca sınıflardaki fiziksel donanımının fen ve doğa ile ilgili konuların öğretiminde yeterli olmadığı ve okul öncesi fen ve doğa öğretimine ilişkin

öğretmenlerin hizmet içi eğitim seminerlerine ihtiyaç duydukları belirlenmiştir. Yapılmış olan bu çalışmalar incelendiğinde çocukların hava olayları ve doğa hakkında olan bilgilerinin zayıf olduğu ayrıca müfredatın bile bazı durumlarda yetersiz kaldığı görülmektedir.

Çınar (2013) ise okul öncesi eğitimi öğretmenlerin fen ve doğa konularının öğretiminde kullandıkları öğretim etkinliklerini belirlemek ve bu etkinlikleri yürütürken karşılaştıkları problemleri tespit etmek amacıyla araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda; okul öncesi öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun fen ve doğa konularının öğretiminde mutfak çalışmaları, doğa gezileri ve belgesel izleme etkinliklerini kullandıklarını, çok az bir kısmının koleksiyon ve araçları tanıma ve kullanma etkinliklerini yaptığını tespit etmiştir.

Okul öncesi öğretmenlerinin fen ve doğa çalışmalarıyla ilgili yaptıkları aktiviteler belirlenmeli, fen ve doğa çalışmaları esnasında karşılaştıkları güçlükler ortaya çıkarılmalıdır. Okul öncesi öğretmenlerinin, fen ve doğa eğitimi etkinliklerini daha etkili bir şekilde uygulamaları sağlanmalıdır. Bu sebeple yapılan bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin hava olaylarına (kar, yağmur, dolu, sis) sınıflarında hangi etkinlikler ile yer verdikleri ve bu kavramlarla ilgili etkinliklere yer verme düzeylerinin kıdem yılı ve mezuniyet durumlarına göre tespit edilmesidir.

2. YÖNTEM

Nicel çalışmalar, sosyal ve fiziksel evrenin aynı yöntemi kullanarak araştırılabileceğini, bu sebeple sosyal olguların doğa bilimlerinde kullanılan yöntemle incelenmesi gerektiğini savunan pozitivist yaklaşıma dayanır. Nicel araştırmalar, sayısal verilerin istatistiksel çözümlenmeleri vasıtasıyla sosyal olguları inceleyen ve bu olgular arasındaki neden sonuç ilişkilerini ortaya koyarak sosyal düzenin kanunlarını keşfetmeyi amaçlayan araştırmalardır. Yapılan bu çalışma betimsel bir çalışmadır. Çalışma kapsamında öğretmenlere yöneltilmiş olan açık uçlu sorular analiz edilmiştir.

2.1. Çalışma Grubu

Bu araştırmada ulaşılabilir örnek tekniği kullanılmış ve araştırmanın örneklemini Ağrı il merkezinde 2015-2016 bahar döneminde görev yapan 44 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgiler formu ile araştırmacı tarafından oluşturulmuş açık uçlu sorulardan oluşan anket kullanılmıştır. Sorular alanda uzman kişiler tarafından incelenmiş ve uygunluğu konusunda gereken bilgiler alınmıştır alınan bilgiler doğrultusunda soruların bazılarında değişiklik yapılmıştır bazıları ise araştırma kapsamından çıkartılmıştır. Açık uçlu sorular, kavramların anlaşılmasına yönelik derinlemesine bilgi sağlar. Değerlendiriciler, cevapların bir analiziyle yanlış anlaşılma nedenlerini tespit edebilirler (Glazar ve Vrtacnik, 1992). Sorular oluşturulduktan sonra alanda uzman kişiler tarafından incelenmiştir ve bu kapsamda uygun olmayan sorular araştırma kapsamından çıkarılmıştır. Oluşturulan son halinden sonra ise uygulanmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Elde edilen veriler yüzde ve frekans olarak verilmiş olup ayrıca betimsel istatistik yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Betimsel istatistikte amaç elde edilen bulguların düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

3. BULGULAR

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerine ait demografik bilgiler Tablo 1 de verilmiştir.

Tablo 1. Kişisel Bilgiler Formundan Elde Edilen Verilere İlişkin Frekans ve Yüzdeler

		f	%
Cinsiyet	Bayan	38	86
	Erkek	6	14
Kıdem yılı	0-5	25	57
	6-10	11	25
	11 ve üstü	8	18
Eğitim durumu	Meslek lisesi	0	0
	Ön lisans	8	18
	Lisans	36	82
	20-25	15	34
Yaş dağılımları	26-30	19	43
	31 ve üstü	10	23

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin % 86'sı bayan, %14'ü ise erkek öğretmenlerden oluşmaktadır. Aynı zamanda %57'si 0-5 kıdem yılına sahip iken %25'i 6-10 ve %18'i 11 ve üstü kıdem yılına sahiptir. Öğretmenlerin %18 'i ön lisans mezunu ve %82 'si ise lisans mezunu olup meslek lisesi mezunu ve yüksek lisans mezunu olan öğretmen bulunmamakta ve %34'ü 20-25 yaş aralığında olup, %43'ü 26-30 ve %23'ü ise 31 ve üstü yaş gurubunda bulunmaktadır.

Öğretmenlerin kar ile ilgili yaptıkları etkinliklerin mezuniyet durumlarına göre frekans ve yüzdesi Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Kar ile İlgili Yaptıkları Etkinliklerin Mezuniyet Durumlarına Göre Frekans ve Yüzdesi

Mezuniyet durumu	Yapılan Etkinlikler	f	%
Ön lisans	1. Havanın çok soğuması ile yağmur yerine karın yağdığını anlatma	2	25
	2. Çocuklara kardan adam resmi verilip, pamukla doldurmalarını sağlama	1	12
Lisans	1. Büyük grup çalışmasıyla kardan adam yapma	7	19

2. Kar yağdığı zaman dışarıda kardan adam yapma	6	17
3. Hava grafiği hazırlayıp karlı havaya yer verme	10	28
4. Drama ile karın nasıl yağdığını canlandırma	3	8
5. Pamuktan kar taneleri yapma	3	8
6. Bilgisayardan kar oluşumunu gösterme	4	11

Bu bilgilere göre ön lisans mezunlarının yaptıkları etkinlikler daha çok teorik olup sadece anlatmakla ve sınıf içerisinde verilen etkinlikle sınırlı kalmıştır. Lisans mezunları ise, kar ile ilgili etkinleri hem dışarıda aktif öğrenme ile uygulayıp hem de sınıf içerisinde kar ile ilgili etkinliklere yer verdikleri; eğitim durumlarına göre yapılan etkinliklerin çeşitliliğinin arttığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin kıdem yılına göre kar ile ilgili etkinlik yapma durumlarının frekans ve yüzdesi Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Kıdem Yılına Göre Kar ile İlgili Etkinlik Yapma Durumlarının Frekans ve Yüzdesi

Kıdem yılı	f	%
0-5	25	100
6-10	10	91
11 ve üstü	1	12

Bu doğrultuda lisans mezunu olan okul öncesi öğretmenlerinin kar ile ilgili etkinliklere ön lisans mezunlarına göre daha fazla yer verdikleri ve daha çeşitli etkinlik yaptıkları; kıdem yılı arttıkça kar ile ilgili yapılan etkinlik sayılarında ise azalma meydana geldiği tespit edilmiştir. Öğretmenlerin yağmur ile ilgili yaptıkları etkinliklerin mezuniyet durumlarına göre frekans ve yüzdesi aşağıdaki Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Yağmur ile İlgili Yaptıkları Etkinliklerin Mezuniyet Durumlarına Göre Frekans ve Yüzdesi

Mezuniyet durumu	Yapılan Etkinlikler	f	%
Ön lisans	1. Yağmur adlı hikâye kitabı okuma ve resim verip boyama	1	12
	2. Yağmur sesini taklit etme	1	12
	3. Çocuklara su, güneş gibi roller verip, güneş çıkınca suyun buharlaşmasını sonra da yere inmesini canlandırma	2	25
Lisans	1. Sonbahar mevsiminde görsel resimlere yer verip doğa olayları yaşandığında bahsetme	2	6
	2. Çocuklara yağmur yağsın dendiği zaman parmaklarını birbirine vurarak ağzından şıpp şıpp sesleri çıkarması oyununu oynama	2	6

3. Hava grafiği hazırlama		
4. Yağmurun oluşumu deneyini yapma	7	19
5. Drama ve oyun etkinlikleri yapma	12	33
6. Şarkı, tekerleme vb. etkinlikler yapma	6	17
7. “Bir yağmur damlası olsaydın nereye düşmek isterdin ?” adlı bir kompozisyon çalışması yapma	3 1	8 3
8. Yağmur ile ilgili sanat etkinliği, oyun vs. yaptırma	2	6

Yağmur kavramı ile ilgili hem lisans mezunları hem de ön lisans mezunları aynı etkinlik çeşitlerine yer vermişlerdir. Sanatsal etkinliklerde ve drama etkinliklerinde benzer çalışmalara yer verdikleri fakat lisans mezunlarının daha kapsamlı etkinliklere yer verdikleri; ön lisans mezunlarının %25’i dramaya yönelik, lisans mezunlarının %33 lük bir kısmının yağmurun oluşum deneyine yönelik yer verdikleri tespit edilmiştir. Öğretmenlerin kıdem yılına göre yağmur ile ilgili etkinlik yapma durumlarının frekans ve yüzdesi Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Kıdem Yılına Göre Yağmur ile İlgili Etkinlik Yapma Durumlarının Frekans ve Yüzdesi

Kıdem yılı	f	%
0-5	25	100
6-10	10	91
11 ve üstü	4	50

Bu doğrultuda lisans mezunu olan okul öncesi öğretmenlerinin yağmur ile ilgili etkinliklere ön lisans mezunlarına göre daha fazla yer verdikleri ve daha çeşitli etkinlik yaptıkları; kıdem yılı arttıkça yağmur ile ilgili yapılan etkinlik sayılarında ise azalma meydana geldiği tespit edilmiştir. Öğretmenlerin dolu ile ilgili yaptıkları etkinliklerin mezuniyet durumlarına göre frekans ve yüzdesi Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Dolu ile İlgili Yaptıkları Etkinliklerin Mezuniyet Durumlarına Göre Frekans ve Yüzdesi

Mezuniyet durumu	Yapılan Etkinlikler	f	%
Ön lisans	1. Ses çıkarma etkinlikleri yapma	1	12
Lisans	1. Ses çıkarma çalışması yapıp, dışarıda yağış varsa camdan gözlem yaparak dolunun oluşumunu anlatma	5	14

2. Oyun etkinliğine yer verme	7	19
3. Slayt ve drama yoluyla anlatma	10	28
4. Havanın soğuması sonucu yağmur tanelerinin gökyüzünde donması ile birlikte dolunun oluştuğunu resmetme çalışması yapma	8	22

Dolu ile ilgili etkinlikler yapma hususunda ön lisans mezunları yalnızca dolu sesini çıkarmaya yönelik etkinlik yaptırırken ve dolu ile ilgili etkinliklere lisans mezunlarına göre çok daha az yer verirken lisans mezunları, gözlem etkinliklerine, drama etkinliklerine, sanatsal faaliyetlere ve oyun etkinliklerine yer verdikleri tespit edilmiştir. Öğretmenlerin kıdem yılına göre dolu ile ilgili etkinlik yapma durumlarının frekans ve yüzdesi Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin Kıdem Yılına Göre Dolu ile İlgili Etkinlik Yapma Durumlarının Frekans ve Yüzdesi

Kıdem yılı	f	%
0-5		84
6-10	9	82
11 ve üstü	1	12

Bu doğrultuda lisans mezunu olan okul öncesi öğretmenlerinin dolu ile ilgili etkinliklere ön lisans mezunlarına göre daha fazla yer verdikleri ve daha çeşitli etkinlik yaptıkları; kıdem yılı arttıkça dolu ile ilgili yapılan etkinlik sayılarında ise azalma meydana geldiği tespit edilmiştir. Öğretmenlerin sis ile ilgili yaptıkları etkinliklerin mezuniyet durumlarına göre frekans ve yüzdesi Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin Sis ile İlgili Yaptıkları Etkinliklerin Mezuniyet Durumlarına Göre Frekans ve Yüzdesi

Mezuniyet durumu	Yapılan Etkinlikler	f	%
Ön lisans	Etkinlik yapılmıyor	0	0
Lisans	1. Çocuklara sabah dışarıda gördükleri havanın sis olduğundan bahsederek bilgisayardan yararlanarak sis oluşumunu izlemelerini sağlama	6	17
	2. Sis ile ilgili deney yapma	4	11
	3. Hava grafiği oluşturma	13	36

Sis etkinliklerinde ön lisans mezunlarının herhangi bir çalışma yapmadığı, etkinlikler içerisine sis kavramını almadıkları; lisans mezunları ise teknolojiyi kullanarak çocuklara sisin ne olduğunu izletmede, sis ile ilgili deneylere ve sanatsal etkinliklere yer verdikleri tespit edilmiştir. Öğretmenlerin kıdem yılına göre sis ile ilgili etkinlik yapma durumlarının frekans ve yüzdesi Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Öğretmenlerin Kıdem Yılına Göre Sis ile İlgili Etkinlik Yapma Durumlarının Frekans ve Yüzdesi

Kıdem yılı	f	%
0-5	2	92
6-10	0	0
11 ve üstü	0	0

Bu doğrultuda kıdem yılı arttıkça okul öncesi öğretmenlerinin sis ile etkinliklere yer vermedikleri; lisans mezunu olan okul öncesi öğretmenlerinin ön lisans mezunlarına göre sis etkinliklerine daha fazla yer verdikleri tespit edilmiştir.

Ayrıca yaptığımız çalışmada öğrencilerin öğretmenlerine bazı sorular yönelttikleri belirtilmiştir. Bunlardan bazıları; kar kavramı ile ilgili öncelikle çocukların derste öğretmenlerine; “Kar ile pansuman yapsak olur mu?; Kar niye beyaz, yağmur niye beyaz değil?; Kar pamuk mudur?; Kar suyu içilir mi?; Kar yere nasıl iniyor?; Nerden geliyor?; Yukarıda kardan adamlar mı var?” . Yağmur kavramı ile ilgili öncelikle çocukların derste öğretmenlerine; “Yağmur havada nasıl duruyor?; Yağmur bulutların içinde mi saklanıyor? Yağmur yağarken bulutlar ağlıyor mu?”. Dolu kavramı ile ilgili öncelikle çocukların derste öğretmenlerine; “Dolu gelince kafamız kırılır mı?; Dolu çok mu sert?”. Sis kavramı ile ilgili öğrencilerin merak edip te öğretmenlerine sormuş oldukları sorular olmamasına rağmen okul öncesi öğretmenlerin sis ile ilgili etkinliklere yer verdikleri tespit edilmiştir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Çocuklar, dünyayı araştırmak ve keşfetmek için doğal bir merak duygusu ve içten gelen bir motivasyonla dünyaya gelirler. Doğdukları ilk andan itibaren çevresini keşfetmeye ve öğrenmeye karşı doğal bir istekleri vardır. Çocuklar için günlük hayatta merak duygularını arttıracak, araştırma isteklerini ortaya çıkaracak birçok uyarıcı bulunmaktadır. Örneğin, çocukları en çok merak ettiren konulardan bazıları kar, sis, yağmur ve dolu gibi hava olaylarıdır. Günümüzde, araştırmacılar ve eğitimciler, bilim eğitiminin okul öncesi dönemde başlaması gerektiğini vurgulamaktadır (Levy, Baruch ve Maverech, 2011).

Çocukların hava olayları ile ilgili bilgileri ve merakları gelişimsel faktörler ile etkili olduğu görülmektedir. Çocukların gelişim düzeylerini dikkate alarak meraklarını giderme, doğru bilgiler verme; öncelikle okul öncesi öğretmenlerinin bu konuda bilgileri ve kullandıkları eğitim yöntemleri öğrencilerin bu kavramları öğrenmelerinde etkili olduğu söylenebilir. Okul öncesi öğretmenlerinin hava durumları ile ilgili konuları yeterli ve doğru yöntemle anlatılmadığı zaman çocuklarda kavram yanlışlarının oluşmasına neden olabilir.

Okul öncesi eğitim programlarının yanında, okul öncesi öğrencilerine coğrafya eğitiminin kazandırılmasında özellikle öğretmenlere çok büyük görev ve sorumlulukların düştüğünü görmekteyiz. Bu eğitim kurumlarında sürekli aktif durumda olması gereken öğretmenin iyi bir coğrafya eğitimi almış olması, coğrafya konularını özümsemiş kişiler olarak yetişmiş olmaları, verilecek coğrafya eğitimi ve öğretimi açısından son derece önemlidir. Okul öncesi eğitimi öğretmen

yetiştiren bölümlere coğrafya derslerinin konulması öğretmen adayları ve yetişecek öğrenciler için faydalı olacaktır (Ünlü, 2001).

Bu araştırma, çocukların hava durumları ile ilgili merak etikleri sorulardan yola çıkarak yapılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin derslerinde hava olayları konusuna yer verme düzeyleri cinsiyet, kıdem yılı, eğitim durumu ve yaş dağılımına göre incelenmiştir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin % 86'sı bayan, %14'ü ise erkek öğretmenlerden oluşmaktadır. Aynı zamanda %57'si 0-5 kıdem yılına sahip iken %25'i 6-10 ve %18'i 11 ve üstü kıdem yılına sahiptir. Öğretmenlerin %18 'i ön lisans mezunu ve %82 'si ise lisans mezunu olup meslek lisesi mezunu ve yüksek lisans mezunu olan öğretmen bulunmamakta ve %34'ü 20-25 yaş aralığında olup, %43'ü 26-30 ve %23'ü ise 31 ve üstü yaş gurubunda bulunmaktadır.

Elde edilen bilgilere göre, ön lisans mezunu öğretmenlerin yaptıkları etkinlikler daha çok teorik olup sadece anlatmakla ve sınıf içerisinde verilen sanat etkinliklerle sınırlı kalmıştır. Ayrıca dolu ile ilgili yaptıkları etkinliklerde yalnızca dolu sesini çıkarmaya yönelik etkinlikler yaptığı, sis etkinliklerinde ise ön lisans mezunlarının herhangi bir çalışma yapmadığı, etkinlikler içerisine sis kavramını almadıkları tespit edilmiştir. Bunun sebebinin ise ücretli öğretmenlik yapan önlisans öğretmenlerinin lisans mezunu öğretmenlere göre etkinlik konusunda daha az bilgi sahibi olduğu düşünülmektedir.

Lisans mezunları ise, kar ile ilgili etkinleri hem dışarıda aktif öğrenme ile uygulayıp hem de sınıf içerisinde kar ile ilgili etkinliklere yer verdikleri, ayrıca deney, gözlem, drama etkinliklerine, sanatsal faaliyetlere ve oyun etkinliklerine yer verdikleri tespit edilmiştir. Lisans mezunların kıdem yılı arttıkça hava durumları ile yapılan etkinlik sayısının arttığı tespit edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer önemli sonuç, öğretmenlerin kıdem yılına göre sis ile ilgili etkinlik yapma durumlarında kıdem yılı arttıkça okul öncesi öğretmenlerinin sis ile etkinliklere yer vermedikleri; lisans mezunu olan okul öncesi öğretmenlerinin ön lisans mezunlarına göre sis etkinliklerine daha fazla yer verdikleri tespit edilmiştir.

Birçok araştırmaya göre, çevresel konuları bilgi edinmede doğayla etkileşimin önemli olduğu saptanmıştır (Ballantyne ve Packer, 2002; Lindeman- Matthies, 2002; Özdemir, 2010). Bu durumda okul öncesi öğretmenleri hava durumu, hava olayları gibi konuları ele alırken çocukların etkinliklere aktif katılımlarını sağlamak için çevre ile bağlantılarını canlı tutmaları gerektiğini düşünmekteyiz. Oysa araştırma bulgularına göre öğretmenler teorik bilgi ve sanat etkinliklere daha çok yer verdiklerini görmekteyiz.

Bu araştırmada kar, yağmur, sis ve dolu gibi hava olaylarının ele alınması yapılan çalışmanın Ağrı ilinde olması ile yakından ilişkilidir. Okul öncesi öğretmenlerinin bu konularda çocukların meraklarını giderme, bilgi verme ve bu konularda kullanılan eğitim yöntemlerinin niteliği son derece önemlidir.

Yukarıda tespit edilen sonuçlara göre, okul öncesi öğretmenlerinin hava olayları ile ilgili etkinliklerinin sınırlı olması, ön lisans programından mezun olan öğretmenlerin fen etkinliklerine fazla yer vermediği düşüncesindeyiz. Ayrıca okul öncesi dönemdeki çocuklara sadece teorik bilgi verme durumu oldukça yetersiz olduğu bilinmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin fen çalışmalarında etkili öğretim metotlarını geliştirmeleri için, fen bilgisi dersini veren öğretmenler ile iş birliği yapmaları gerektiği ve çocuklara yaratıcı bir şekilde sunulması gerektiği düşünülmektedir. Çünkü fen bilgisi öğretmenlerinden alınacak olan fen ile ilgili

bilgiler okul öncesi öğretmeninin kendi oluşturduğu etkinlikler için yol gösterici olacaktır. Bununla birlikte, hava olayları konusunda teknolojinin yer almadığı tespit edilmiştir. Bu konuda geleneksel eğitim yöntemi ile birlikte çağdaş eğitimin birleşmesi zengin görsel bilgiler sunabilir.

Sonuç olarak öğrencilere bu kavramların öğretilmesinde öğrencilerin gelişim düzeyleri göz önünde bulundurularak aktif öğrenmenin sağlanmasını öne süren yapısalcı yaklaşıma uygun olarak derslerin işlenmesi ve somut örneklerin kullanılması gerektiği tespit edilmiştir.

KAYNAKLAR

- Akerson, V. & Buzzelli, C. (2007). Relationships of preservice early childhood teachers' cultural values, ethical and cognitive developmental levels, and views of nature of science. *Journal of Elementary Science Education*, 19(1), 15–24.
- Akman, B., Üstün, E.; Güler, T. (2003). 6 yaş çocuklarının bilim süreçlerini kullanma yetenekleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 11-14.
- Aktaş-Arnas, Y. (2003). Fen Eğitimi. *Çocuk ve Aile Dergisi*, Ekim Sayısı, 42-47.
- Aktaş, Y.A. (2007). *Okul öncesi çocuklarda gelişim ve öğrenme, Okul öncesi dönemde fen eğitimi*, Edt. Yaşare Aktaş-Arnas, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Aral, N., Kandır, A. ve Can, Y.M. (2001). *Okul öncesi eğitim*. İstanbul Ya- Pa Yayınları
- Ashbrook, P. (2003). *Science is simple*. Maryland: Green Press Initiative.
- Ballantyne, R. & Packer, J. (2002). Nature-based excursions: school students' perceptions of learning in natural environments. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 11 (3), 218–236.
- Çınar, S. (2013). Okul öncesi öğretmenlerin fen ve doğa konularının öğretiminde kullandıkları etkinliklerin belirlenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 363-371.
- Demiriz, S. (2001). Okulöncesi eğitim kurumlarındaki fen ve doğa etkinlikleri ile ilgili uygulamaların belirlenmesi. IV. Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi 2000, Bildiriler, Ankara: M.E. s-86.
- Dikmen, B. (1994). *Okul öncesi eğitimde doğa ve fen bilimleri etkinliklerinin yeri ve önemi: okulöncesi eğitimcileri için el kitabı*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Dursun, Ş. (2009). *İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin matematiksel becerilerinin okul öncesi eğitimi alma ve almama durumuna göre karşılaştırılması*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri 9(4), 1691-1715
- Genç Kumtepe, E. (2011). Okul öncesinde fen kavramları ve etkinlikler-3. A.Özdaş (Ed.), *Okul öncesinde fen eğitimi*. (s.227-251). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Glazar, S.A., Vrtačnik, M. (1992). Misconception of Chemical Concepts, Kemija v soli, Slovene. *Journal of Chemical Education*, (Special Issue) 5, 28-31.
- Güler, D. ve Bıkmaz, F. H., (2002).Anasınıflarda fen etkinliklerinin gerçekleştirilmesine ilişkin öğretmen görüşleri. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 1(2), 249-267.
- İflazoğlu, A. (2000). Temel eğitim beşinci sınıf fen bilgisi dersinde kubaşık öğrenme etkinliklerini kullanımı ve uygulama sonuçları. IV. Fen Bilimleri Eğitimi Kongresi Bildirileri (s 162-168). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Kamay, P.O. ve Kaşker, Ş.Ö. (2006). *İlk fen deneyimlerim*. Ankara: SMG Yayıncılık
- Kıldan, O. ve Pektaş, M. (2009). Erken çocukluk döneminde fen ve doğa ile ilgili konuların öğretilmesinde okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 113-127.
- Levy, O., Baruch, Y. & Maverech, Z., (2011). Science and scientific curiosity in preschool- the teacher's point of view. *International Journal of Science Education*, 35(13).
- Lindeman Matthies, P., (2002). The influence of an educational program on children's perception of biodiversity. *The Journal of Environmental Education*, 33 (2), 22-31.
- Özdemir, O., (2010). Doğa deneyimine dayalı çevre eğitiminin ilköğretim öğrencilerini çevrelerine yönelik algı ve davranışlarına etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 125-138.
- Saçkes, M., Flevare, L.M. & Trundle K.C. (2010). Four to six-year-old children's conceptions of the mechanism of rainfall. *Early Childhood Research Quarterly*, 25(4) , 536–546.
- Şahin, F. (1998). Okulöncesinde fen bilgisi öğretimi. İstanbul: Beta Bas. Yay. Dağı. A.Ş.
- Taş, I. (2010). *Etnografik bakış açısıyla kırsal kesimde okul öncesi fen eğitimine yönelik bir durum çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Taşkın Ö. ve Şahin B. (2008). Çevre kavramı ve altı yaş okul öncesi çocuklar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 1-12.

- Tu, T. & Hsiao, W. (2008). Teacher–Child verbal interactions in preschool science teaching. *Electronic Journal of Science Education*,12(2), 1-23.
- Ünlü, M.,(2001). Okul öncesi eğitim programında öğrencilere kazandırılan coğrafya eğitimi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 2(3), 87 -100
- Valanides,N., Gritsif Kampeza,M. & Ravanis,K. (2000). Changing Pre-school Children’s Conceptions of the Day/Night Cycle. *International Journal of Early Years Education*, 8(1), 27-39.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.